

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 10.

ZATERDAG 5 MAART 1921.

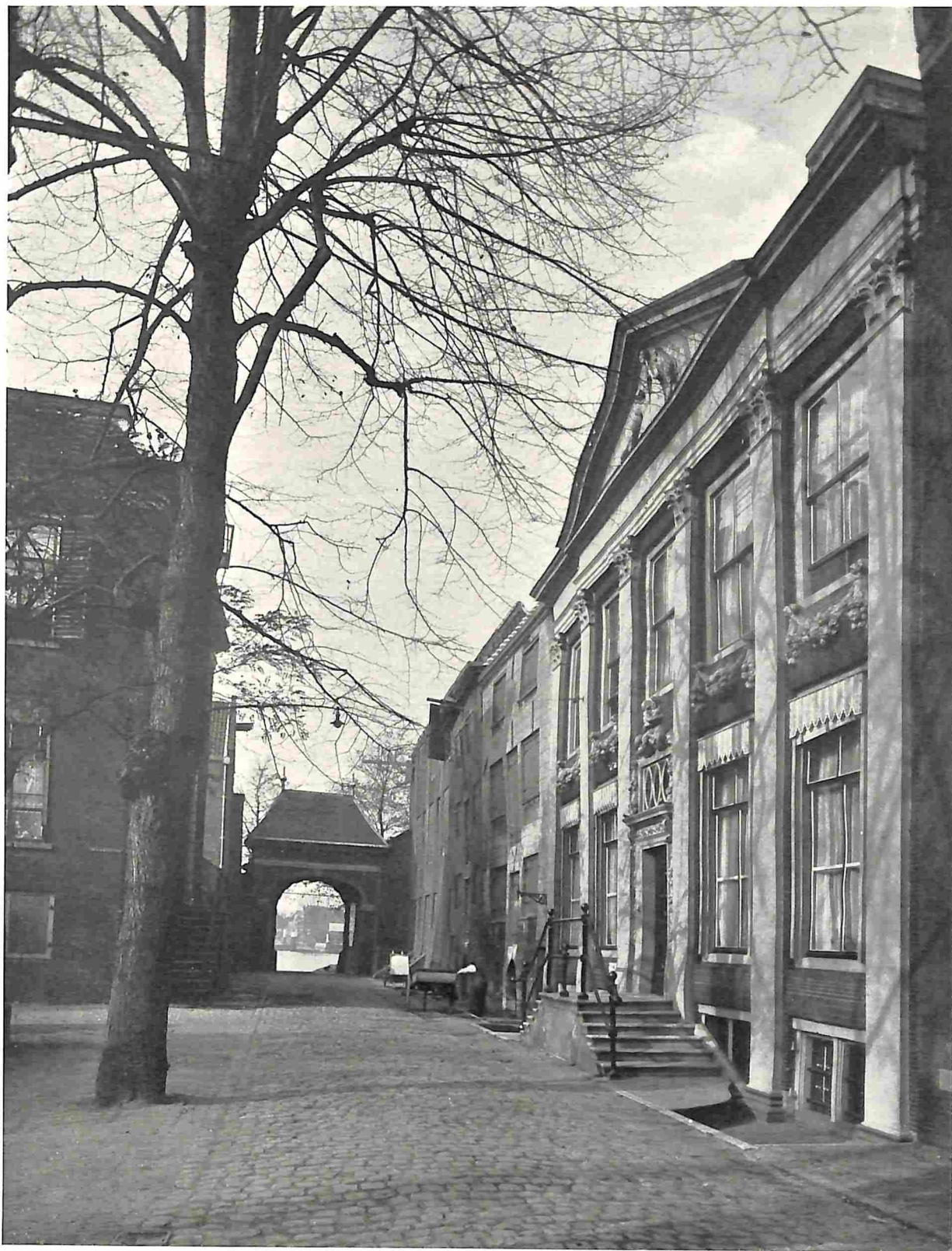


Foto C. Steenbergh.

DORDRECHT'S STADSPOORTEN.
BIJ HET CATHERIJNEPOORTJE. RECHTS HET HUIS BEVER-SCHAEF.



Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

VAN TWEEËRLEI RAS, (10), DOOR HAL G. EVARTS . . .	BLZ. 110
ONTVANGEN BOEKEN, ENZ.	„ 111
DORDRECHT'S STADSPOORTEN, DOOR Mr. A. LOOSJES,	
GEÏLLUSTREERD	BLZ. 109, 112—115
VOLKSETHYMOLOGIE, DOOR F. W. DRIJVER . . .	BLZ. 114
HOE DE DIEREN SPREKEN (15), DOOR WILLIAM	
J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . .	„ 114
DE HEILIGE HERMANDAD, DOOR K. L. SCHAMP . .	„ 116
GANDRIA, DOOR R., GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 116—118
DE SNIJDERTJES IN HET VOLKSGELOOF, DOOR	
W. H. DE ROOS	BLZ. 117
KASTEEL HAEREN ONDER VOERENDAAL, DOOR	
H. W., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 118—119
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (22), DOOR J. ALLAN	
DUNN	BLZ. 119
WINTERGEZICHT OP DEN FELDBERG (SCHWARZWALD),	
ILLUSTRATIE	„ 120
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

Men geteeve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.



VAN TWEEËRLEI RAS

10)

DOOR HAL G. EVARTS.

HET driehoekige gezicht van den Vos Jarrat was nog verwrongen van de zenuwtrekkingen, die de pas doorstane spanning hem bezorgd had, en zijn kleine, ver van elkaar staande oogen glinsterden gevaarlijk. „Zenuwen,” zei Harte. „Zonder hersens.” Hij wierp een muntstuk in de hoogte, ving het handig op de wirop van zijn geweer op en balanceerde het met vaste hand.

„Je bent een koelbloedige duivel, dat is een feit,” gromde Brent met knorrige bewondering.

„Warmbloedig,” verbeterde Harte, „maar koelhoofdig. Kom, laten we nu op weg gaan. Wij kunnen tot de sneeuwlijn rijden en jij kunt de paarden mee terugnemen.”

Zij verlieten de hut en reden in een rij achter elkaar, door een ravijn, dat ver de heuvels in voerde. Tien mijlen den Greybull af rende Flash ook de heuvels in.

De lucht om de hut heen had zijn gedachten teruggevoerd naar den nacht bij den Twee-Oceanenpas. Dat wekte weer een massa half vergeten herinneringen aan het Land van de Vele Rivieren bij hem op. Zijn voeten volgden onwillekeurig den keers van zijn gedachten, en vóór hij er zich goed rekenschap van gaf, beklom hij al de eerste bergketen. Eerst liep hij voort zonder bepaald doel, maar langzamerhand nam de begeerte, al die plaatsen terug te zien, een vasten vorm aan in zijn hersens.

De gekruide geur van balsemboomen en zilversparren lokte hem verder, en zoo kwam hij aan de eerste verstrooide groepen van lemoenboomen. Toen hij de zware mastboomwouden bereikt had, zag hij overal hoge sneeuwmassa's. Na nog een half uur geklommen te hebben, stootte hij op de vaste, dicht op elkaar begroeide sneeuwbergen, die de met dik sparre-groen begroeide helling bedekten; dus boog hij zijwaarts af en liep langs den voorkant van de bergketen, tot hij een pas zou vinden, die er overheen leidde.

Van uit de diepte kwam het gedreun van hoeven, het gekraak van zadels en het gemurmel van stemmen: hij stond stil om te luisteren. Het gebeurde niet dikwijls, dat menschen 's nachts reisden. De paarden snoven zwaar, als zij over de sneeuwhoopen moesten. Plotseling zwegen alle geluiden behalve de stemmen der mannen. Toen de paarden weer voort-halve de stemmen der mannen. Toen de paarden dien zij gestapt, gingen zij bergafwaarts, den weg terug dien zij gekomen waren, en Flash hoorde de sneeuw kraken onder de voeten van drie mannen, die naar hem opklommen.

De lentezonneschijn had de sneeuw zoo vast gemaakt, dat die wel een man kon dragen, terwijl de scherpe hoeven en het zooveel zwaarder gewicht van paarden er doorheen gezakt zouden zijn. Flash wachtte, tot zij vlakbij waren en gleed toen snel weg.

Hij vond de hooge bergstreek met een dikke witte sneeuwdeken bedekt. Toen hij hier met Moran was geweest, hadden zij slechts weinig van menschen gemerkt, maar de heuvels hadden gewemeld van allerlei soorten wild. Nu was dat omgekeerd. Hij vond geen sporen van wild, maar bij den Twee-Oceanenpas zag hij verscheidene paden, die door menschen betreden waren.

Flash was er niet op aangelegd, zich alléén gelukkig te voelen. Bij Moran was hij tevreden geweest en zijn leven had zijn volheid bereikt, toen hij met Zilver rondzwierf. Gezelschap had hij noodig, hetzij van zijn eigen soort, hetzij dat van menschen.

Behalve het gekrijsch van de groote grijze uilen waren er nu 's nachts geen geluiden, die hem afleiding bezorgden. De heele wijde uitgestrektheid der heuvelen leek wel dood en bevroren, en de holle stilte drukte zwaar op zijn geest en gaf hem een gevoel van eindelooze leegte en verlatenheid.

Zijn herinneringen vervaagden spoediger dan bij menschen het geval is. Elke treffende gebeurtenis, elke groote liefde en haat hadden hun sporen ingedrukt en zijn leven helpen vormen, maar zij bleven niet klaar en duidelijk in zijn geest voortbestaan. Zijn liefde voor Zilver, zijn gehechtheid aan Moran waren niet meer een bewust verlangen naar elk van hen persoonlijk, maar openbaarden zich alleen nog maar in een absolute behoefte aan gezelschap, in welken vorm dan ook.

Daarom bleef hij talmen in de buurt van den Twee-Oceanenpas. Het kamp was niet langer een spookkamp, maar heel werkelijk. Overdag meed hij deze mannen, maar als een van hen toevallig 's nachts in de heuvelen rondzwierf, liep Flash naast zijn spoor mee en stelde hem met neus en oor op de proef, zooals een criminalist de kenmerkende trekken van zijn gelaat in den vorm van zijn hoofd bestudeerd zou hebben.

Voedsel was er schaarsch; Flash kon met moeite een karig levensonderhoud bemachtigen, nauwelijks de helft van zijn gewoon rantsoen. Een toevallig zich vertoonend sneeuwschoonkonijn, of een blauw korhoen waren de eenige levende buit, dien hij vond. Hij werd broodmager, zijn flanken waren ingevallen, wat een vreemd contrast vormde met zijn breede borstkas, en zijn oogen lagen diep in de kassen.

De dagen werden nu warm en in de tweede week van Mei begonnen er in de wijde open vlakten van de Thoroughfare en de Yellowstone groene plekken door het wit van de sneeuw heen te schemeren; eenige uren nadat een sneeuwhoop gesmolten was, begon het taaie nieuwe gras al te groeien. Flash maakte zich gereed, dit land van eenzaamheid en karig voedsel te verlaten.

Hij ging op weg en toen hij aan de samenvloeiing van de twee rivieren kwam, volgde hij den bergrug, die hen van elkaar scheidt. Toen hij boven op den top was, kon hij ver uit-zien, tot aan de hoogste waterscheiding. Op de witte hellingen van den Rampartpas bewogen zich verscheidene bruine stipjes. Zij volgden elkaar in verspreide troepjes op, zoover zijn oogen reikten; zij kwamen zijn kant op en Flash ging ze tegemoet. De hongersnood was voorbij. Nog eenige uren, en het Land van de Vele Rivieren zou opnieuw het land van overvloed zijn. De kudden elanden, die in de diepe dalen van de Shoshone overwinterd hadden, kwamen terug naar de hooger gelegen weilanden van de Yellowstone, het zomerparadijs der elanden. Flash ontmoette al gauw eenige van de eerste aanvoerders van den trek en velde een wijfjeseland.

Groote drommen kwamen nu van de helling naar de diepte stroomen en trokken dan verder naar de Yellowstone. Het dal was een ware verkeersweg voor naar hun zomerland verdie „Doorgang” beteekent.

Een week lang kwamen er telkens nieuwe kudden toestroom-

men. Toen verschenen ook de groote troepen, die in het Zuiden in Jackson's Hole overwinterd hadden; zij waren nu weer noordwaarts getrokken en vermengden zich op de weilanden met die van de Shoshone.

Nu was er voedsel in overvloed en binnen een paar dagen had Flash dan ook zijn gewone dikte terug. De weiden en alle aan de zon blootgestelde hellingen waren nu vrij van sneeuw. De herten waren echter nog niet teruggekomen. De zwarte reebokken en hinden, die minder afkeerig zijn van de nabijheid van menschen, gaan elk voorjaar, zoodra de eerste groene grasjes aan de wortels van de salie beginnen uit te spruiten, brutaalweg tot in de lage heuvelen aan den zoom van het gebergte. Zij volgen dan de graslijn in de heuvels, trekken gaandeweg hooger op, en eerst een maand later steken zij de bergketen over en voegen zich bij de elanden op de weiden van de Yellowstone. De bergschapen gaan naar boven in plaats van naar het dal, om te overwinteren; zij grazen op de hoogste rotsplateau's, waar de sterke winden, die op elken sneeuwstorm volgen, langs de kale vlakten razen en ze schoonvegen van de sneeuw. Nu in het voorjaar kwamen zij naar beneden om een hapje versch groen gras te halen, en voor het eerst zag Flash deze schuwe dieren in het dal. Maar dat alles was hem niet genoeg.

Hij verlangde naar gezelschap, en hier, weg van den Twee-Oceanenpas, vond hij geen menschen; hier kon hij niet eens dat gevoel van een gezelligheid uit de tweede hand hebben, dat hij ondervonden had, als hij hen 's nachts stilletjes volgde. Hij verliet dus de groene dalen en trok door de sparren omhoog, tot hij boven de boschlijn uitkwam. Toen zette hij koers naar den Rampartpas.

Hij had de woudlijn nog geen tweehonderd meter achter zich, toen hij een spoor kruiste, dat afboog naar het bosch. Het was verscheidene uren oud, en de lucht was nog slechts gering, maar de zwakke geur, die was blijven hangen, vervulde hem met een vreemde opwindung. Hij rook, dat het de lucht van een vrouw was.

Hij had nu geen duidelijke voorstelling meer van het meisje dat hij slechts éénmaal gezien had. Zijn droomen waren wazige visioenen van een liefelijk wezen — zooals een kind zich een sprookjesprinses droomt. Flash keerde onmiddellijk om en volgde haar spoor. De schemering zonk al over de heuvelen, toen hij op weg ging en terwijl hij onder de boomen voortsnelde, viel de nacht en hulde alles in het duister.

Het voetspoor leidde bijna recht naar beneden; Flash kwam al spoedig aan den onderrand van de sneeuwstrook. Het spoor werd geleidelijk warmer en eindelijk kreeg hij een rooklucht in den neus en kon het vuur van een kamp door de boomen zien glinsteren. Het meisje zat tegen een boomstam geleund en was slechts in een enkele deken gewikkeld. Flash draaide tweemaal in een cirkel om het vuur heen; zijn voeten maakten geen gerucht op het tapijt van dennenaalden, dat onder de boomen lag. Zoogeruischloos als een schaduw sloop hij naderbij; op een afstand van tien voet bleef hij staan en beschouwde haar aandachtig; telkens diep ademhalend, als de wind hem haar geur toevoerde.

Een plotselinge windvlaag dreef hem den rook van het kampvuur in den neus, zoodat hij tweemaal hard niezen moest. Het meisje vloog bij dit geluid in wilden schrik op, juist vroeg genoeg om een grijze gedaante te zien wegrennen.

„Flash!” riep zij hem na. „Flash! Kom toch bij mij, Flash! Kom hier!”

Flash hield stil. Het was lang geleden, dat hij iemand zijn naam had hooren roepen. Door de eeuwenlange traditie, die wil, dat de man de vrouw beschermt en verzorgt, is bij de verrijnde, beschaafde vrouw van onzen tijd alle ruwheid en lust om te dooden verdwenen, en dat in zóó sterke mate, dat ook een dier het onmiddellijk merkt; Flash voelde best, dat hij minder te vreezen had van een vrouwelijk, dan van een mannelijk wezen van het menschelijk geslacht.

Het oordeel van een dier over een mensch vormt zich niet door redeneering, maar door den gezamenlijken indruk, dien oog, oor en neus ontvangen; en de sterkste factor in dezen indruk is de reuk. Nu zag Flash met zijn oogen, dat dit meisje dezelfde vrouw was, die hij eens ontmoet had; ook haar stem was hem bekend en ontroerde hem als van ouds; zijn neus echter loochende dit alles. Zij was even liefelijk als vroeger, maar in plaats van de stralende levenskracht en gelukkige opgewektheid, die hem indertijd van haar tegenstroomden, kwam hem nu een atmosfeer van vermoeidheid en geestelijke gedruktheid van haar tegemoet.

De uitwerking hiervan was, dat zijn eigen gevoel van verlatenheid met een nieuwe pijn versterkt werd, die een onverwacht gejang in zijn keel deed opstijgen. Het meisje hoorde het, begreep, dat hij nog in de buurt was, en begon weer vleiend te roepen.

„Ik wist wel, dat jij het waart,” zeide zij. „Kom, Flash! Kom toch bij mij, Flash, ouwe jongen, kom toch!” bedelde zij.

Nu hadden de van zijn voorouders overgeërfdde neigingen een harden strijd te strijden om het bezit van zijn ziel. Het oude verlangen van den hond om de slaaf der menschen te zijn kwam in botsing met de behoefte van den wolf om van hen weg te loopen en alleen te zijn in de vrije heuvelen. Maar, bezwijkend voor de magische betoovering van de vrouwenstem, liet de ziel van den hond zich verleiden, toe te geven aan den smeekenden roep, en sleepte het tegenstrevende lichaam van den wolf met zich mee. Voetje voor voetje naderde hij haar, tot zij hem eindelijk aanraken kon.

Toen haar vingers zijn haar streelden, was hij weer heelemaal hond, en het wilde dier in hem ondergeschikt aan het tamme. Het meisje sloeg haar armen om hem heen en trok hem dicht tegen zich aan.

„Loop niet weer weg zooals den vorigen keer,” smeekte zij. „Toe, blijf bij mij, Flash. Ik zou geen tweeden nacht meer alleen durven blijven. Blijf bij mij, Flash, toe, asjeblieft! Wil je dat wel?”

De smeekende klank in haar stem ontroerde hem dieper dan eenig geluid, dat hij ooit gehoord had. Zijn smachtend verlangen naar een kameraad had een antwoord gevonden in de gelijke behoefte van het meisje.

Hij werd zich bewust van haar hulpeloosheid en van een vagen angst, die in haar stem doorklonk. Het bloed van zoo veel krachtige voorouders, die vechtend menschen beschermd hadden, deed zich gelden en wekte in hem een gevoel van verantwoordelijkheid voor de veiligheid van het meisje — een begeerte om vechtend het wezen, dat haar angst aanjoeg, te overwinnen.

Ook nu was hij er nog niet zeker van, dat zij de vrouw was, die hij vroeger ontmoet had. Eerst eenigen tijd na zijn aankomst, toen door de vreugde van zijn bijzijn een tikje van haar oude veerkracht en opgewektheid begon terug te keeren, herkende hij haar. Toen stemden alle drie zijn zintuigen in hun waarnemingen overeen en identificeerden haar afdoend als dezelfde.

Het duurde lang voor zij in slaap viel; Flash rolde zich vlak naast haar in elkaar; zijn pas opgewekt instinct van bescherming was levendig in hem en deed hem waakzaam zijn. Hij gromde bij elk geluid, al was het nog zoo ver verwijderd. Toen een wijfjesland vlakbij haar keffend geblaf uitstootte, rende hij op haar af en na haar weggedreven te hebben, keerde hij trotsch naar het meisje terug. Hij wist wel, dat de eland zoo onschadelijk als een muis was, maar het was alleen om het meisje de zekerheid te geven, dat niets of niemand haar kwaad kon doen, zoolang hij bij haar was.

„Ik zal het nog zoo slecht niet hebben, als jij bij mij blijven wilt, Flash,” zeide zij tot hem. „De eenzaamheid zal niet zóó erg zijn, dat zij pijn doet — zooals toen ik jou nog niet had.”

Toen viel zij in slaap en de wolf hield de wacht.

(Wordt vervolgd).

Ontvangen boeken, enz.

Gids voor Naarden, door F. W. Drijver. Uitgave der Gooische Drukkerij en Boekhandel te Naarden. Ook in Franschen tekst verkrijgbaar.

Dezelfde uitgeefster zond ons een Comenius-serie, bevattende drie prentbriefkaarten, voorstellende Comenius het Comenius-gedenkteeken te Naarden, en een kijkje in de voormalige Fransche kerk te Naarden, in welke Comenius begraven werd.

* * *

Van de N. V. Kon. Kweekerij Moerheim v. h. B. Ruys te Dedemsvaart ontvingen wij de rijk-geïllustreerde catalogus 1921 van vaste planten, rozen, heesters, enz., inhoudende: rozen, vruchtstruiken, klimplanten, boomen en heesters, coniferen, vaste planten, varens, knol-begonia's en Dahlia's, kruiderijplanten, tuinbenoodigdheden, benevens de Zaad-catalogus 1921, inhoudende: selectie-zaden van „Nunhem”, groentezaden, kruiderijzaden, landbouwzaden, bloemzaden; verder: planten, knollen en tuinbenoodigdheden.



Foto C. Steenberg.

DE GROOTHOFDSPOORT.
HET BOVENGEDEELTE VAN DEN
GEVEL AAN DE BINNENZIJDE
MET DEN TOREN.

chitect van alle drie de huizen geweest en Pieter Post de ontwerper der fraaie schouwen, die zich daarin bevinden.
(Slot volgt).

A. L.

VOLKS-ETHYMOLOGIE.

II.

IN het „Kabinet van Nederlandsche en Kleefsche Oudheden” wordt de naam der stad *Naarden* verklaard als „de nadere” of naaste aan ’t Sticht, bij welke afleiding geen rekening gehouden wordt met het oude „Nardinc-lant”, waar eenmaal een zekere Ner recht sprak. Dingen, immers, beteekende vroeger rechtspreken — in Maastricht staat bijv. nog het „Oude Dinghuis”, uit den jare 1475 — en toen men dat woord beter kende dan den godennaam, welke zit in het Engelsche „Tuesday”, schreef men dan ook Dingsdag in plaats van *Dinsdag*. Het aantal voorbeelden van dergelijke averechtsche woordaflleiding is legio. H. Soeteboom, de schrijver van *Zaansche* en andere Oudheden, spreekt van de „An zee stadt” Stavoren en van het verbond der „An zee steden”, niet wetende dat het woord *Hansa* of *Hanza* in *Ulphilas’* Bijbelvertaling voorkomt in de betekenis van Genootschap. En Commelin beweert dat het zoogenaamde *Oorgat* te Edam, d.w.z. een opening in de brug, welke het mogelijk maakte dat schepen met staanden mast er door voeren, aldus heet omdat de vulluiken van zoo’n brug gelijken op de binnenkleppen van het menschelijke oor. Ten eerste, evenwel, gelijken zij er bitter weinig op en ten tweede beteekent het eerste deel van „oorgat” eenvoudig „uit”, evenals in oorzaak, oorkonde, oorsprong enz.

Men is geneigd bij sommige volks-etymologieën aan een

J. I. van Dalen, wien wij inlichtingen vroegen, zoo vriendelijk was ons mede te deelen — dat drie leden van het geslacht van Beveren met elkaar een soort weddenschap aangegaan hadden, wiedemeest onkuische gevelversiering aan zijn nieuw huis zou laten aanbrengen.

No. 1, Mr. Abraham van Beveren, die het huis „De Onbeschaamde” liet bouwen, liet de wapenschilden van hem en zijn vrouw Elisabeth Ruysen door een naakt kinderfiguurtje vasthouden (afgebeeld op blz. 525 van den vorigen jaargang).

No. 2, Mr. Willem van Beveren, deed in den gevel van zijn huis boven de deur twee meerminnen aanbrengen, die elkaar zeer innig omhelzen. (Zie de afb. op blz. 115).

No. 3 zou het nog fraaier gemaakt hebben met zijn huis aan het Grootkerksplein, maar zijn product werd later uit den gevel verwijderd. Intusschen staat vast, dat dit huis niet door een van Beveren werd gesticht.

Wat er van waar zij, hoogstwaarschijnlijk is Arent van ’s Gravensande de architect van alle drie de huizen geweest en Pieter Post de ontwerper der fraaie schouwen, die zich daarin bevinden.

grap te denken, gelijk De Schoolmeester verkocht, toen hij een Livreiknecht een Liefhebberijknecht noemde, en gelijk iemand eens van een *Kurhaus* beweerde, dat daar menschen heengaan, die „met kuren behept” zijn, en zooals een dichter eens het woord *Servet* omschreef, waarvan hij niet kon zeggen hoe het woord vóór noen verklaard moest worden, maar wel dat het

Namiddag is een ding
Dat zeer vuil en vet is.

Van het servet kom ik tot het Fransche woord *Huitre*, de lekkernij welke gedurende de acht maanden, waarin een R. voorkomt, genuttigd wordt, maar welke, als benaming, R. voorkomt, genuttigd wordt, maar welke, als benaming, leid is van het Latijnsche woord „*Ostrea*”, ons Oester. Dezelfde letter R. speelt een kluchtige rol bij sommige verklaring van het woord *Rust*, als zou dit zijn ontstaan danken aan Rrrr.....st! (na beweging stilte). Over *Rust* sprekende, denk ik aan de *Kerk*, welk woord volgens sommigen afgeleid zou zijn van het Latijnsche „*Quercus*”, d.i. eik, welke boom bij de Germanen als bijzonder heilig gold en als woonstede der godheid gedacht werd — denk aan de geschiedenis te Geismar — terwijl een zekere J. Weeling in de Overijselsche Almanak van het jaar 1840 een uitvoerig stuk schreef om te betoogen dat het woord „kerk” afstamt van het Keltische Ar of Are, waarvan dan ook ons Haard zou komen, en waaraan altijd het begrip van heiligheid verbonden was, terwijl genoemde schrijver de gedachte ver van zich werpt, dat ons woord „kerk” het Grieksche „*kyriake*”, d.w.z. (Huis) des Heeren zou zijn zooals het inderdaad is. Het Godshuis, waarin voorheen begraven werd, doet mij denken aan *Overlijden*, waarvan Elliot Boswel in een treffend vers vraagt:

Ja, over ’t lijden henen,
Zegt zóó dit zinrijk woord?

Als dichterlijke vrijheid zijn deze regels mooi, taalkundig deugen zij niet, want het woord heeft niets met „lijden”, maar wel met „liden” d.w.z. „gaan” te maken, zijnde het Fransche „*trépasser*”. Een grooten overgang met dit woord vormt het bekende *Carnaval*, hetwelk dikwijls verklaard wordt als „carne vale”, terwijl er bij gedacht moet worden aan den *carro navale*, het oude wagen- of narrenschip. Zoo wordt bij het eerste deel van het woord *Metgezel* meestal gedacht aan „mede”, maar dat „mede” zit reeds in het voorvoegsel „ge”. Het analoge *Commensaal*, d.i., die met een ander aan dezelfde tafel eet, wijst ons den weg. „Met” is hier het Engelsche „meat”, dat ook in onze „metworst” zit en „vleesch” beduidt. Die metworst brengt ons de Komenij — volgens *Bilderdijk* een „Common Aid”, d.w.z. algemeene toevlucht, omdat er van alles en nog wat in te koop is — in gedachte, welk woord geen samentrekking is van „kom en eisch” (waren), maar hetzelfde als „koopmannij”.

(Slot volgt).

F. W. DRIJVER.

HOE DE DIEREN SPREKEN

15)

DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

MAANDEN achterelkaar bleef Don bij huis, gehoorzaamde uitstekend aan mijn moeder, ofschoon zij nooit van honden hield; maar op den dag dat ik verwacht werd, verliet hij ’t erf, stoorde zich aan geen verbod en ging naar een hoogte naast het pad, waar hij den grooten weg kon overzien. Op welk uur ik ook aankwam, ’s middags of ’s nachts om twaalf uur, daar vond ik hem op me wachten.

Eens, toen ik onverwachts naar huis moest en met geen bericht mijn komst gemeld had, miste mijn moeder Don en riep hem tevergeefs. Een paar uren later, toen hij tegen etenstijd nog niet verscheen, of op haar herhaaldelijk geroep antwoordde, ging ze hem zoeken, en vond ze hem vol verwachting op het pad gekampeerd. „O, jou wijze hond”, zei ze, „Nu begrijp ik het. Je baas komt thuis”. En zonder er aan die in orde maken.

Wanneer de hond gewend was geweest om zijn leegen tijd op dat pad door te brengen, zou men, zonder er verder bij te denken, als oorzaak van zijn handelwijze het toeval, of de lukraak-

theorie kunnen aanvoeren; maar ze hadden hem hier nooit zoo lang zien wachten, behalve op de dagen dat ik verwacht werd. En eens (helaas den laatsten keer dat Don ooit zijn baas weer kwam verwelkomen) merkten ze dat hij zijn wachtpost betrok om en bij het uur dat mijn trein vertrok van de afgelegen stad. Hij wist klaarblijkelijk wanneer ik me naar huis begaf, maar er was niets in zijn instinct of zijn ervaring dat hem zei hoe lang de reis zou kunnen duren. Dus hij wachtte maar geduldig, trouw omdat hij wist dat ik zou komen, en mijn moeder bracht hem daar zijn eten.

In veel andere opzichten gaf Don den indruk, zooal niet het bewijs, dat hij een „gedachtenlezer” was. Hij wist altijd wanneer 't Zaterdag of vakantie werd, en mogelijk bracht hij dat besef van vakantie in verband met mijn oude kleeren; maar hoe hij wist wat voor heerlijks de dag hem brengen zou, zooals hij dikwijls scheen te weten, zoodra ik 's morgens in de vroege zijn ketting maar losmaakte, was me in den beginne een groot raadsel. Als ik in mijn oude kleeren verscheen en hem losliet, besloten dat 'k den dag met studeeren, of allerlei karweitjes, of werken op 't land of in de boerderij zou doorbrengen, zei hij me goeden morgen en trok kalmpjes af om het erf te gaan onderzoeken, zooals honden dat doen. Maar als ik zonder iets te zeggen bij hem kwam, in 't besef dat 'k er dien dag op uit zou trekken, dien dag zou doorbrengen met jagen, of visschen, of door 't veld dwalen, dan snapte Don dat op de een of andere manier oogenblikkelijk; hij rukte aan zijn ketting eer 'k hem bereikte, en nauwelijks was hij los, of hij stormde in dolle sprongen het erf over, of deed de krankzinnigste pogingen om me mee te sleepen vóór 't ontbijt en samen een vrijen dag te nemen.

Dat een hond van mij op mijn woord gehoorzamen zou, en graag zou doen wat 'k hem beval, was te verwachten; of dat hij in het veld op een beweging van mijn hand zou letten en onmiddellijk er naar luisteren, om te gaan liggen, of stil te staan, of bij me te komen, of rechts of links te zoeken, was eenvoudig een zaak van africhten; maar dat deze bijzondere hond, zonder dat ik het wist, zelfs tot mijn gevoel zou doordringen, was zeer zeker geen gevolg van opvoeding en waarschijnlijk niet van zien en begrijpen, zooals we gewoonlijk die termen verstaan. Als we 's avonds samen voor 't vuur zaten, lag hij, zoolang ik aan 't werk of gezellig aan 't lezen was, opgerold op zijn eigen mat, zonder me ooit lastig te vallen, tot het tijd voor hem werd om naar bed gebracht te worden; dan herinnerde hij me daaraan door me tegen mijn elleboog te stooten. Maar was ik eens in verlegenheid, of had ik slecht nieuws gekregen en tobde ik er over, dan was 'k nauwelijks in mijn gedachten verdiept en had den heelen Don vergeten op een weg, dien ik alleen moest gaan, of zijn zijden kop gleed onder mijn hand en ik merkte dat zijn bruine oogen mij in 't gezicht lazen met iets onuitsprekelijk teers en trouws en begripends in hun vragende diepte.

Zoo scheen het alsof Don herhaaldelijk onverwacht mijn stemmingen begreep door de een of andere onstoffelijk fijne, geheimzinnige gewaarwording, waar ik geen andere naam of verklaring voor heb, dan de voor de hand liggende: dat de menschelijke wil een ruimte met golven en trillingen kan vullen, even echt als die uit een vuur of een brandende kaars stroomen, en dat normale dieren een ongewoon lichamenlijk vermogen hebben, om nauwkeurig zulke mededeelingen of trillingen op te vangen. Maar we zijn nog niet heelemaal klaar voor dat deel van ons spoor; dat komt later, als we het met beter begrip kunnen volgen.

Mocht iemand dit verhaal te persoonlijk voorkomen (ik heb het slechts over indrukken van het dierenleven uit de eerste hand): hier is de geschiedenis van een anderen hond — geen rasechte of zuiver afgerichte setter, maar een doodgewoon verwaarloosd soort straathond — aan ons oordeel onderworpen door een wetenschappelijk vriend van me, die, heel voorzichtig, niet aanbiedt een verklaring te geven, maar zich vergenoegt met de feiten na te gaan en te bevestigen.

Deze tweede hond, Wachter van naam en van nature, was gewoon zijn baas ongeveer net zoo als Don mij op dat pad deed, tegemoet te gaan; maar hij deed het veel vaker en rekende den tijd veel nauwkeuriger uit. Hij stond dicht bij het wilde, d.i. natuurlijke dier, omdat hij nooit, in geen enkel opzicht, was afgericht, en misschien had hij daardoor meer van de natuurlijke gave of 't natuurlijk vermogen, om een mededeeling uit de verte op te vangen, behouden. Zijn eigenaar, een timmerman en aannemer die veel te doen had, had een kantoor in de stad, en was gewoon op alle mogelijke uren van

zijn kantoor of werk terug te keeren, soms vroeg in den namiddag, dan weer lang na donker. Op welk uur de man ook naar huis keerde, Wachter scheen zijn bewegingen te volgen, alsof hij ze zag; hij werd onrustig, blafte om er uit gelaten te worden, als hij toevallig in huis was en draafde weg om zijn meester ongeveer halverwege tegemoet te komen. Ofschoon hij zich af en toe vergiste en soms terug keerde om over het geval te peinzen, als zijn baas wel op weg naar huis was gegaan, maar voor de een of andere boodschap van zijn weg was afgeweken, zijn vergissingen waren beslist uitzonderingen en niet tekenend voor hem. Zijn vreemde „gave” was algemeen bekend in de buurt, en soms zette een twijfelaar wel eens een proefneming op touw: de baas vond goed om het uur vast te stellen, waarop hij naar huis keeren zou en een of meer personen, die er belang in stelden, zouden den hond in 't vizier houden. Zoo heeft men mijn wetenschappelijke vriend Wachter herhaaldelijk op de proef gesteld en waargenomen dat hij den weg opliep, nog geen paar seconden na den tijd dat zijn baas zijn kantoor of zijn bouwrij in de stad, een mijl of drie, vier weg, verliet.

In zooverre is het verhaal duidelijk en eenvoudig maar er is een belangrijk ding dat mijn vriend over 't hoofd zag, zooals wetenschappelijke menschen gewoonlijk doen wanneer ze met de natuur te maken hebben; hun fout is, dat ze dieren als leden van een klasse of soort zonder eigen, bijzondere kenmerken beschouwen, inplaats van als individuen. De baas van den hond kwam of ging steeds in een wagentje, dat door een kalm, oud paard getrokken werd, en toen ik er naar vroeg, hoorde ik, dat er tusschen Wachter en het paard een trouwe kameraadschap bestond, zooals er dikwijls bestaat tusschen een paar huisdieren van verschillende soort. Zoo

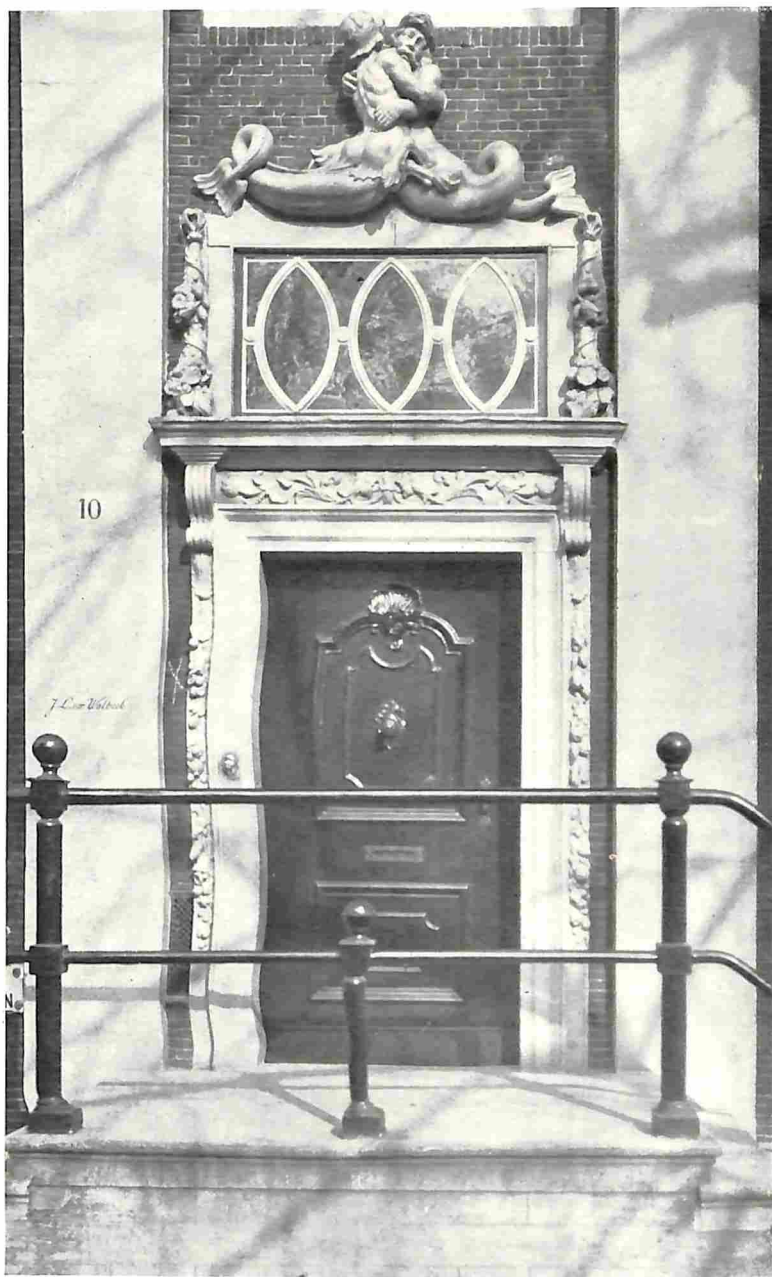


Foto C. Steenberg.

DEUR VAN HET HUIS BEVER-SCHAEP AAN DE
ENGELBURGERKADE TE DORDRECHT, NABIJ HET
CATHERIJNEPOORTJE.



Foto C. Steenbergh.

DE GEVEL VAN DE GROOTHOOFDSPOORT, RIVIERZIJDE, MET HET VOORPOORTJE.

DORDRECHT'S STADSPOORTEN.

VAN de 13 poorten en poortjes, die Dordrecht in het einde der 17de eeuw bezat, zijn er nog drie over: twee aan de rivierzijde, en een, zoo simpel dat men het nauwelijks opmerkt, aan de landzijde. Ondanks het feit, dat de Merwestad nooit een andere krijgskundige bescherming heeft gehad dan haar middeleeuwsche ommuring, die, gezwegen van eenige kleine vernieuwing-brengende uitbreidingen van Dordrecht in 1464 en 1574, tot in de vorige eeuw de stad heeft omringd, was reeds bij het einde van den 80jarigen oorlog van de middeleeuwsche poorten nog slechts één over, de in 1574 binnen de muren geraakte Oude Vuilpoort, die, als poort buiten gebruik gesteld, als Gevangentoren nog goede diensten kon bewijzen.

Dank zij afbeeldingen van laatstgenoemde poort, dank zij de voorstelling van Dordrecht's ommuring op het oude schilderstuk (thans in de verzameling in de Groothoofdspoort te zien) dat het opbreken van het beleg der stad in 1418 door Jan van Brabant in beeld brengt, dank zij ook Jacob van Deventer's plattegrond van 1545, kunnen we ons eenigszins een voorstelling maken van die oude Dordtsche poorten; de voornaamste waren vermoedelijk zware, gekanteelde torens, van hangtorentjes voorzien en gedekt door een zadeldak, de andere weinig meer dan eenvoudige muurdoorgangen.

Alleen de Groothoofdspoort, die den toegang tot de Oude Haven beschermde, en ook als toegangspoort wel steeds — ten minste sinds 1421, het jaar, waarin Dordrecht van het vaste land werd afgescheurd — de voornaamste zal geweest zijn van een stad, die men slechts over het water kon bereiken, schijnt een veel monumentaler aanzien te hebben gehad, met den ermee verbonden „Puttox-toren,” zoo genoemd naar Jan Puttox, een houtkooper, die tot 1293 schepen was.

De Groothoofdspoort bestaat nog, en is verreweg de belangrijkste van Dordt's behouden gebleven poorten. Het is echter niet meer de poort, die hier reeds in zeer oude tijden werd opgericht: slechts de doorgang, met het stergewelf, schijnt nog uit de middeleeuwen te dagteekenen. Het middeleeuwsche gebouw was in den aanvang der 17de eeuw deernlijk in verval geraakt en stortte in 1607 gedeeltelijk in. In het daarop volgend jaar werd het afgebroken.

Eerst in 1618 was het nieuwe poortgebouw, dat in zijn plaats verrees, voltooid. Een merkwaardig gebouw, in de eerste plaats reeds om zijn hoogte. Maar de situatie vereischte dit: hier niet als elders een poort, oprijzende uit de aansluitende groene vestingwallen, maar eene, die een opening tusschen vrij hooge huizen had af te sluiten. Het benedengedeelte van dit poortgebouw

is in hoofdzaak onveranderd gebleven; wij spreken daarover aanstonds nader. Maar het is aanvankelijk voorzien geweest van een dak, waarlangs een balustrade liep, en waaruit in het midden een speelsch renaissance-torentje oprees. Vóór het gebouw, aan de rivier-zijde, was een kleine voorpoort, door leeuwen gekroond. Op Albert Cuyp's „Gezicht op Dordrecht” (1650) en op een tekening van A. van Borssum (1672) aanschouwen we nog de Groothoofdspoort in de gedaante, die zij in 1618 ontvangen had en tot omstreeks 1694 zou behouden.

Want toen gebeurde er iets raadselachtigs: het dak, met het geestige torentje en de balustrade, werd verwijderd, en op het aldus ontstane plat zette men een achtkanten toren, koepelvormig uitlopend en daar met koper bedekt, een toren, op zich zelf geenszins leelijk, maar van zulk een geheel ander karakter als de rest van het gebouw, er zóó zonder eenigen overgang opgeplakt, dat er een allermalst geheel ontstond. (Zie de afbeelding op blz. 114). De vroedschap, die voor deze zonderlinge misvorming verantwoordelijk is, scheen intusschen niet weinig trotsch op deze daad te zijn en zorgde er voor, dat de wapenschilden harer leden tegen de torenmuren werden aangebracht.

De 18de eeuw brengt nog een minder belangrijke verandering: het middengedeelte van het oude voorpoortje wordt vervangen door een sierlijk rococo-boogje, op de afbeelding op de vorige bladzijde te zien.

De gevel van de Groothoofdspoort aan de binnenzijde, die aan H. de Keyser wordt toegeschreven, prijkt met een naar onzen smaak niet aantrekkelijke barokke versiering, met veel pilasters en gevleugelde engelenkopjes. Alleen het middenstuk (zie de afbeelding hieronder), met het krachtig gehouwen Dordtsche wapen, maakt indruk, al kan die Imperatorsbuste daarboven ons maar matig bekoren.

Veel mooier is de gevel aan de rivierzijde, al zijn ook hier de versierselen, waarvan sommige onvermengde bewondering verdienen, in te grooten overdaad aanwezig. De groote afbeelding op de vorige bladzijde ontslaat ons van de verplichting een uitvoerige beschrijving van dezen merkwaardigen gevel te laten volgen. Slechts enkele mededeelingen ter verklaring.

In het medaillon boven den doorgang prijkt de Dordtsche Stedemaagd, gezeten in haren tuin. Daaromheen aanschouwt men de wapens van de steden, die in den grafelijken tijd Dordrecht in de heirvaarten moesten volgen, n.l.:

„Muyen, Memelick, Grootbroek, Monckendam, Enckhuisen, Asperen, Heusden, Schiedam, Vlaardingen, Gheerbergh, Schoonhoven, Hoorn, Wesep, Leerdam, en Naarden.”

Onder dit middenstuk is een steen aangebracht met de woorden:

Pax civium concordia
Tutissime urbem muniunt
Custos esto deus Jehova 1)

Eertijds prijken in de nissen van de pilasters ter weerszijden van het rococo-poortboogje beelden van Mars en Minerva; reeds in de 18de eeuw waren zij verdwenen, zoo vertelt men. Valt deze verdwijning misschien samen met de verandering van het voorpoortje? En zijn bij die gelegenheid misschien ook de leeuwen, die op het voorpoortje stonden, op het gebroken fronton boven de steenen omlijsting met de wapens der steden gezet? Hebben wij wel gezien dan bekroonde een dergelijk fronton den poortboog van het voorpoortje; op hun tegenwoordige standplaats maken zij ons inziens een dwaas figuur en dragen ze allermint tot het schoon van den gevel bij; iets dergelijks geldt voor het borstbeeld. Men bezie nog maar eens de afbeelding; en misschien zal men het dan met ons eens zijn, dat ook de mannen (Mars?) - en vrouwen (Minerva?)-hoofden boven de vensters ter weerszijden, den indruk maken alsof ze daar eerst later zijn aangebracht. Wij hopen ten eerste, dat onderzoekingen dit ons vermoeden zullen bevestigen; dan immers zal wel niemand er een bezwaar tegen hebben, dat deze tot den indruk van overlading zoozeer bijdragende versieringen worden verwijderd.

Een hoogst merkwaardig gebouw ongetwijfeld, deze Groothoofdspoort! En wij hebben zeer dankbaar te zijn, dat zij behouden bleef. Al ware het alleen maar om de wijze, waarop

hij de stad van de rivier afsluit, en om het treffend schoone gezicht, dat men door den ouden poortboog op het drukbevaren water heeft. Maar bovendien, haar toren, van verre gezien, brengt een prettige verrijking van het stadsbeeld. Terwijl verscheidene details van haar gevels bepaald mooi zijn.

Dat we het poortgebouw in zijn geheel niet bewonderen, behoeven we na het bovenstaande niet meer te zeggen. En pleit het wel voor den smaak van de Dordtenaren, dat zij van hunne groote stadspoorten slechts *deze* hebben waardig gekeurd te blijven bestaan, terwijl zij eenige andere, minder kwistig gesierde maar niettemin als geheel veel fraaiere poortgebouwen, met kille harten aan de handen der sloopers hebben toevertrouwd?

De twee verdiepingen van de Groothoofdspoort herbergen de bezienswaardige verzameling van de Vereeniging Oud-Dordrecht, o.m. de prachtige schouw uit den Kloveniersdoelen, die in „Buiten” van 6 November 1920 is afgebeeld.

De voorplaat vertoont U de binnenzijde van een andere behouden gebleven stadspoort, het Catherijnepoortje, waarover wij de volgende week wat uitvoeriger zullen spreken. Rechts op deze plaat trekt een merkwaardige gevel de aandacht. Ofschoon dit huis in geen ander verband met Dordrecht's poorten staat, dan door zijn standplaats nabij het genoemde poortje, namen wij de vrijheid op bladz. 115 een afbeelding van de deur van dit huis met omlijsting op te nemen, waarvoor wij in October en November 1920 bij ons artikel over Dordrecht geen plaats konden vinden.

Het is het huis Bever-Schaep aan de Engelburgerkade, gesticht in het midden der 17e eeuw door Mr. Willem de Bevere, gehuwd met Cornelia Schaep. Hun wapenschild, gehouden door een bever en een schaap, is in 't fronton aangebracht.

Het verhaal gaat — naar Dordrecht's archivaris, de heer



Foto C. Steenbergh.

DE GROOTHOOFDSPOORT.
DÉTAIL VAN DEN GEVEL AAN DE BINNENZIJD.

1) De vrede en cendracht der burgers vormen de veiligste bescherming voor de stad. Wees gij, o God de Heer, haar hoeder. — Het middelste woord in den laatsten regel is niet goed leesbaar.

verkoos de hond dikwijls in den stal bij zijn grooten vriend te slapen, of wilde hij met hem mee naar de wei als hij losgelaten werd, en hij stond er altijd bij, alsof hij toezicht hield op wat er gebeurde, wanneer het paard werd aangespannen. Het kan daarom best zijn, dat het van het paard en niet van den man kwam, dat Wachter bericht kreeg als 't huis-toe ging; maar aan het feit, dat er een soort van telepathische gedachtenwisseling tusschen twee van de leden van het trio plaats had, hoeft men niet te twijfelen wanneer men zijn verstand gebruikt.

Sommige van mijn lezers maken hier misschien bezwaar, en zeggen, dat, ofschoon er zoo nu en dan iets van telepathische gedachtenwisseling tusschen dieren moge voorkomen, dit louter als iets grilligs of opzienbarends moet worden opgevat, zooiets als een kalf met twee koppen; terwijl anderen stellig zullen vragen: „wanneer onze honden zoo'n gemakkelijk talent bezitten, waarom gebruiken ze 't dan niet veel vaker, veel duidelijker, zoodat ze zich allerlei onaangenaamheden en misverstanden besparen?”

Zoo'n tegenwerping is wel heel natuurlijk, daar wij oordeelen evenals we leven, meestal naar gewoonte; maar ik geloof dat ze geen zin heeft, en wel om twee redenen. Ten eerste, omdat zulke dieren als wij tot dusver het vermogen hebben zien uitoefenen (en het zijn er nog maar enkele uit vele), klaarblijkelijk normale en verstandige dieren zijn, volmaakt gelijk aan hun minder begaafde makkers; en ten tweede, omdat het telepathische vermogen zelf, wanneer we 't zonder vooroordeel onderzoeken, even volkomen natuurlijk, en gezond eenvoudig blijkt te zijn, als de gave van het denken, zelfs van zulke allersimpelste gedachten als in een dierenkop maar kunnen opkomen. Wat de gemoedsbewegingen betreft, die inniger en door-dringender zijn dan eenige gedachte; het valt nauwelijks te betwijfelen, dat vrees of panische schrik van den mensch door de knieën kan overgaan op het paard dat hij berijdt, of dat hevige gemoedsbewegingen zich onder een menschenmenigte kunnen verbreiden, zonder zichtbare of hoorbare uiting. Dat een hond een onuitgesproken bericht of wilsuiting van zijn baas zou opvangen over een afstand van drie of vier mijlen, is, in den grond genomen, niet onnatuurlijker, dan dat de eene mensch de gemoedsgesteldheid van een ander op een afstand van drie of vier voet zou voelen. Of wedit verschijnsel zouden kunnen verklaren op streng biologische of wetenschappelijke gronden, is een andere zaak. (Wordt vervolgd).

DE HEILIGE HERMANDAD.

HET Spaansche woord „Hermidad” beteekent eenvoudig „verbroedering of broederschap”. Het houdt verband met het Duitsche „Germaan” en den doopnaam „Herman”, die beide „broeder” beteekenen.

Om den oorsprong van de heilige Hermidad na te speuren klimmen we op tot het begin der XIIIe eeuw. Het was een bange tijd. De maatschappij, als ze toen reeds dien naam verdiende, was in kasten verdeeld en de adel drukte met ijzeren vuist op den burgerman. Het licht der vrijheid schemerde nog maar heel flauw aan den verren horizont; maar toch had zich reeds de kiem gezet tot een derden stand, die weldra krachtig op den voorgrond zou treden. De burgers schudden het slavenjuk af en gordden zich aan tegen de dwingelandij en de roofzucht van den adel. Deze toch, dikwijls naakt en arm, leefde zooals dat heette „op zijn zwaard”, hetgeen wil zeggen, dat de burgers werden geplunderd en uitgezogen, de kooplieden opgelicht om tot een hoogen loosprijs te worden vrijgelaten. De kasteelen der edelen waren roofternen geworden, waarin de ridders als hongerige wolven op de loer lagen. Hieraan moest een einde komen en er kwam een einde aan door de instelling der Hermidad, tot bescherming van den landsvrede tegen de roofzucht

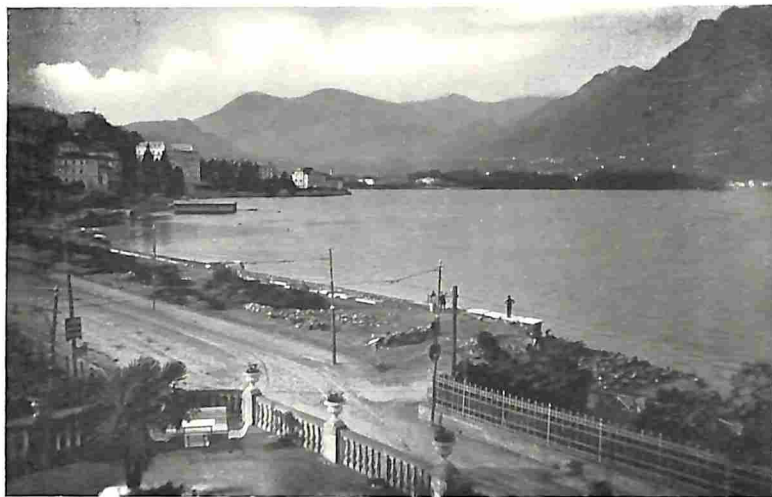
van den adel. De eerste vereeniging der broederschap ontstond in Arragon, omstreeks het midden der XIIIe eeuw, in Castilië in 1282, en in 1295 sloten de koninkrijken Castilië en Leon een dergelijk verbond, dat door de koningen werd goedgekeurd en beschermd, om zoodoende de macht van den leenadel te breken. Het werd met zulke voorrechten begiftigd, dat zijn dienaren overal toegang hadden en zelfs het asylrecht der kerken voor hen niet bestond.

Het volk was hooglijk met de instelling ingenomen, die weldra in een reuk van heiligheid stond en met den naam van „heilige Hermidad” werd bestempeld. In 1488 werd zij in Arragon formeel georganiseerd en omtrent het midden der XVIe eeuw is daaruit in Castilië en Leon de gendarmerie ontstaan, die door het geheele koninkrijk de straten en wegen rondom de steden bewaakte, maar niet ingreep voordat een strafbaar feit was geconstateerd. De Hermidad, die hare vertakkingen over andere landen uitstreckte, is ten slotte de bakermat geworden der Politie, waaraan in overdrachtelijken zin in de wandeling den naam van „de heilige Hermidad” werd gegeven, dien ze tot op heden behouden heeft.

K. L. SCHAMP.

GANDRIA.

BLAUW is het meer van Lugano onder de zachte stralen der morgenzon. Het is voorjaar — begin Maart. Primula's bloeien en ruikende viooltjes en duizenderlei klein kruid. De mimosaboomen geuren. Soms is de wind, die van den Gothard waait, nog guur, maar vandaag is de lucht lenteachtig en mild.



GANDRIA.

LUGANO, GEZIEN VAN PARADISO AF.

Wit ligt Lugano tegen den blauwen hemel en aan het blauwe meer, dat zacht kabbelt tegen den lagen oever van Cassarate. Wij kijken uit over het water naar de rotsen, waarachter Gandria verscholen ligt. Vandaar moet Theodero Galdini komen, onze schipper, met zijn kleine ranke boot. Wij zullen vanmorgen roeien en hij zal ons naar Gandria brengen. Daar, om een rotspunt, schiet het bootje al naar voren. Nog een oogenblik en wij herkennen de roode sjerp, het strooioedje en het vroolijke, bruine gezicht met den geestigen half tandeloozen mond van onzen vriend. De boot ligt aan, deinend op het water. Als een volleerd cavalier helpt Theodero ons erin en wij steken van wal. De lichte, milde koelte om ons is vol geuren. Het water is doorschijnend, spiegelglad op enkele plekken, zacht gerimpeld daar waar een luchtstroom het beroert. Vreemd, haast onheilspellend zijn de fel naast elkander liggende helle en donkere vlekken. Zoo stil is het water om ons, zoo diep onder ons. „Kunt gij zwemmen?” vraagt een onzer den schipper. „Zwemmen?!” en nu volgt een verhaal in rap Italiaansch, hoe hij de medaille kreeg voor redding van drenkelingen — hoevelen hij reeds had opgehaald — en hoe er eens een knaapje van de rotsen viel, dàar! — die steile wand even vóór Gandria — en zijn hand wijst de plek aan — hoe hij het kind nasprong en dook, diep, diep — en weer verduidelijken zijn levendige gebaren de handeling — en hij den jongen levend bovenbracht. Ja! hij kan zwemmen! Later vertelt hij van het dorp Caprino aan den overkant, waar de zon bijna nooit schijnt en waar de beroemde wijnkelders zijn, waarin de beste astispumanti uit den omtrek koel bewaard wordt. Of hij wijst naar de toppen der tegenover ons gelegen bergen, waar de groote heirweg naar Italië voert. Zoo'n schoone weg, signora, bellissimo! maar nu is de grens gesloten, zonder pas mag men daar nu niet gaan. Nu is de weg verlaten, weinig reizigers zijn er nu, wel smokkelaars! Oh! —

En steeds meer naderen wij Gandria. Reeds zijn wij de scherpe bocht om, die het dorp van Cassarate af aan het oog onttrekt; wij bevinden ons nu in een zijarm. Lugano is uit het gezicht verdwenen. Veel smaller is hier het meer en veel eenzamer, geen dorpjes noch hoeven meer op de bergen die



GANDRIA AAN HET MEER VAN LUGANO.

steiler uit het water oprijzen. Links van ons verheft zich een sombere, kale bergtop, waarvan Fogazzaro zong:

„Vorrei su l'ardua guglia esser sepolto
Dove l'ultima luce a sera muor.” 1)

Wij roeien dicht langs den kant en kunnen de grillige rotsen goed in oogenschouw nemen. Daar op eens, niet ver meer verwijderd, schijnen die rotsen vorm aan te nemen, het is of men duidelijk poortlijsten, deuren, vensterkozijnen erin ziet uitgehouwen. En ginds verheft een kerktoeren zich temidden van een bijna loodrecht opstijgende reeks grauwe daken. Het is Gandria, het dorp in de rotsen. Daar spiegelen zich heldere kleuren in het water: rood en groen en wit en rose; het zijn de bloemen die weelderig van de oude huizen afhangen. Hier een kleine haven, waarin de visschersschuiten met hun hoepeldak, waarover 's zomers het zonzeil gespannen wordt, want heet kan de zon branden op het meer in zomermiddagen, en de bevolking van Gandria leeft van de vischvangst. Bij tij- en ontij moeten de mannen erop uit, terwijl de vrouwen het huiswerk verrichten en de spaarzame lapjes grond tusschen de klippen bebouwen.

Wij stijgen uit en treden onmiddellijk onder een duister gewelf. De onderste huizen van Gandria staan met hun voet in het meer, behalve daar waar een smalle tuin tusschen den oever en de woning is gelegen. Nu wordt Theodero onze gids. Hij voert ons door den doolhof der nauwe, donkere stegen, met felle zonneplekken en zwarte slagschaduwen, langs kronkelende gangen en steile trappen omhoog, tot waar midden in het dorp op eens een klein plein met een enkelen ouden boom en steenen banken langs het lage muurtje, een rustpunt vormt. Hoe dik en massief zijn die muren overall, hoe verweerd alles en door den tijd geteekend! Wij zijn geen levend wezen tegengekomen behalve een enkele schuwe kat, en geen geluid hebben wij vernomen. Nu komen wij boven bij de kerk, en eensklaps zien wij achter een venster een meisjeskopje ons goeden dag knikken. Hier is het licht en vrolijk. Hier kan de zon vrij binnendringen en is het uitzicht vrij over het meer en den anderen oever met de trotsche hoge berggevaarten. Na eenige oogenblikken begint weer de terugtocht omlaag. Steeds duisterder wordt het in de smalle doorgangen. Bijna zijn wij weer aan de zwaar gewelfde poort genaderd, daar treft eensklaps een glans en een gloed ons oog — wij kijken in de diepte in een duister vertrek, waar een houtvuur brandt; een koperen ketel hangt er boven en bij het schijnsel zien wij een vrouw bezig met voorbereidselen voor het maal. Eén enkele figuur en eenige voorwerpen; opdoemend in den rossen gloed van het vuur. Korte visie in het leven van deze eenzamen op hun barre rots²⁾, enkele seconden slechts, en toch, hoe duidelijk gegrift achter onze oogen, waar alle indrukken bewaard blijven.

Eenige minuten later verwijderde het bootje zich weer van dit vreemde, karakteristieke dorp, dat sinds eeuwen zich vastklampt aan de rots, zoodat het schijnt, alsof het er mee vergroeid is, en men niet weet waar natuur, en waar

menschenhand aan den arbeid was. De kerkklok laat eenige slagen over het stille water klinken en de kleurige bloemen aan de oude deuren en vensters bloeien en geuren en wiegelen zich in lentekoelte en lentezon.

Wij keeren naar huis terug, een schoone herinnering rijker.
R.

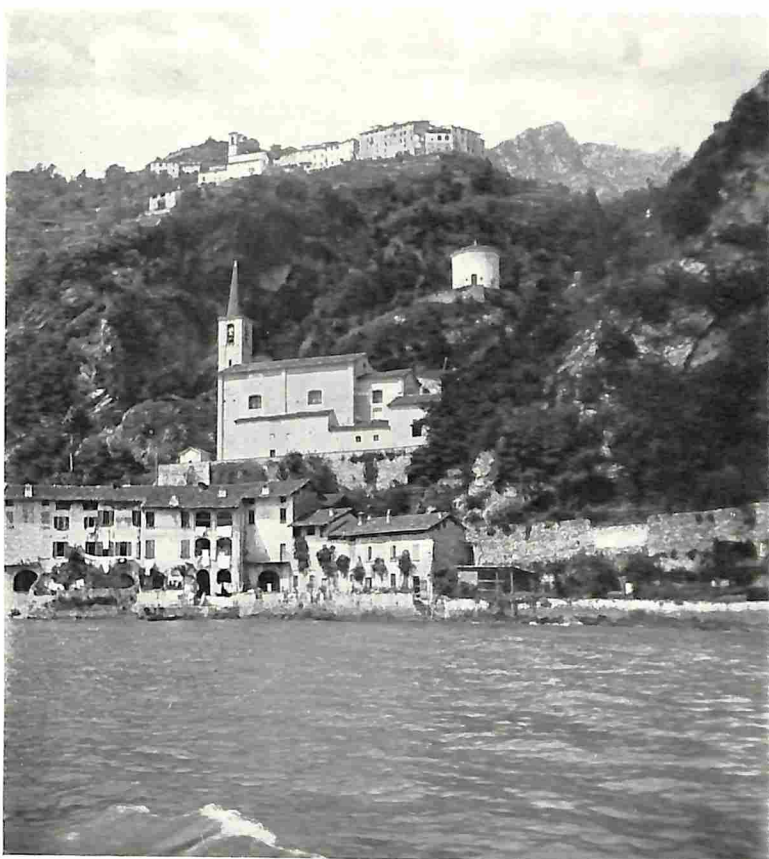
DE SNIJDERTJES IN HET VOLKSSPROOKJE.

DE snijdertjes en de volkskunst staan met elkaar op gespannen voet. Menig aardig volkslied maakt zich over hen lustig, lacht en speelt en dartelt plagerig in den ronde om die bluffende snijdertjes, de blaaskakige heldjes van de naald, die met den mond alles kunnen maar, als 't er op aan komt, als de wind hun huidje bergen gaan. Neen, een hoogen dunk heeft het volksliedje van de kleermakertjes niet! De volksdichter zal ongetwijfeld zijn goede reden gehad hebben om de snijdertjes zoo in de maling te nemen. Het schijnt, dat in den ouden tijd, de snijderswerkplaats voor karakter-vorming niet bijzonder deugde en dat de bevolking ervan, in haar zittend leven ruimschoots den tijd overhield om allerlei schelmenstreken te bedenken, ter kwelling van de buurt. Een kleine, in wezen weinig kwaadaardige, wraakoefening zouden wij dan moeten zien in de kritiek van het volkslied en het volksprookje, waar het die plaaggeesten ietwat grotesk en belachelijk weergeeft. En zij, onder de belaagde ridders van de naald, kozen de wijste partij, die, met den snaakschen Tijl Uilenspiegel, lachend toegaven: „zij zijn op mij gebeten, maar ik heb het er dan ook naar gemaakt!”

De moderne kleermaker, tailleur — om niemand te beleedigen — die, op de hoogte van zijn tijd, heel goed weet, dat het „snijden” sinds lang niet meer het monopolie van de snijdertjes is, hoeft zich niets aan te trekken van het volgende volksprookje uit Zwaben.

Het brengt de eerlijkheid van den kleermaker in kwaden reuk, en vertelt ons „Hoe een snijder van één el doek vijf verel gestolen heeft.”

Deze historie lijkt weliswaar gelogen en heelemaal ongehoofwaardig; is toch echt waar. — Is eens op een morgen, vroeg, de snijder om buitenshuis te werken, bij een van zijn klanten gekomen en toen hij in de kamer kwam en daar niemand zag, heeft hij de el stof, die de huisvrouw daar voor hem klaar gelegd had, meegepakt en naar huis gebracht. Toen is hij teruggekomen en heeft de vrouw gevraagd: „wat moet ik naaien?” Heeft de vrouw gezegd: „ik heb het



GANDRIA. ST. MAMETTE.

1) Op deze barre rots zou ik begraven willen zijn, waar het laatste avondlicht sterft.

2) Gandria is slechts te bereiken over het water of langs een smal pad hoog over de rotsen.

al klaar gelegd" en zoekt en zoekt en ziet ten slotte, dat de stof weg is.

"Ach, Heer in den Hemel!" heeft zij uitgeroepen, "het doek is weg! ach, zeg het toch niet aan mijn man, anders slaat hij mij nog dood!" „Hou je gemak, vrouw!" heeft de snijder gezegd, ik heb nog net een el thuis liggen; die zal ik halen." Toen heeft hij het doek teruggebracht en stilletjes aan de vrouw verkocht, en hij heeft daaruit den man een vest gesneden, heeft daarvoor maar drie verel noodig gehad en de vierde verel stiekum in den zak gestopt, zoodat hij, werkelijk, van één el stof vijf verel gestolen heeft; en de man heeft er niets van gemerkt.

Een ander sprookje, niet minder vermakelijk, openbaart ons welk gelukkig toeval, tijdens den zondvloed, de snijdertjes voor het nageslacht hield gespaard.

Toen God aan Vader Noach bevolen had een groot schip te bouwen, en daarin van alle dieren een paar op te nemen, verordende hij tegelijkertijd, dat van elk ambacht een meester in de ark zou worden opgenomen, maar geen snijder; want die waren van het begin af aan een boos geslacht en moesten daarom worden uitgeroeid.

Alle voorzorgsmaatregelen die Noach nam, ten spijt, sloop een kleermaker het schip binnen, en verstopte zich zoo goed dat niemand hem vond. Intusschen leek het den snijder niet, daar zoo stil te zitten, zonder streken uit te kunnen halen en menschen te kwellen.

Daar gelukte het hem eindelijk een paar vlooiën te vangen en met behulp van zijn naald maakte hij hen spitse stekels; ook plantte hij den angel in bij de bij en de horzel, die zes sinds dien nog steeds hebben. Al gauw ontstond er groot lawaai in de arke Noach's: de eerste vlooi stak de vrouw van Vader Noach, de bijen en de horzels plaagden menschen en dieren, zoodat men maar niet kon begrijpen, wie aan deze diertjes naalden kon hebben gegeven. Men kwam weldra op het vermoeden dat er een kleermaker in de ark moest zijn. Daarom werd het heele schip dadelijk doorzocht en, waarlijk, daar vond men den slimmen snijder en wierp hem, zonder pardon, pardoës in het water. Daar zou hij ellendig zijn omgekomen en wij zouden tot op den huidigen dag zonder kleermaker zitten en onze kleren zelf moeten maken, als er niet juist een langbeenige waterspin in de buurt was geweest. Ons snijdertje kroop daar dapper boven op en reed op den rug van dat dier zoo lang rond, tot de vloed gezonken en de aarde weer droog geworden was.

Tot slot een derde voorbeeld van het volkssprookje, dat het kleermakersgilde een hak zet. Het stamt, evenals de beide vorige, uit Zwabenland, en de bekoring die ervan uitgaat

is niet alleen aan het guitige thema, maar evenzeer aan den frisschen, eenvoudigen verhaaltrant, het kenmerk van de echte volkssproken, te danken.

Wie aan dien trant gaat schaven en vijlen, brengt onvermijdelijk schade toe. Het volkssprookje immers is, tot wat het werd, opgebloeid onder de eenvoudige menschen en wij bewonderen het op zijn best in zijn eigen atmosfeer, de volkstaal.

Dit begreep Dr. Ernst Meyer, die negentig „Deutsche Volksmärchen aus Schwaben" in 1852 te Stuttgart verzameld het licht deed zien. Hij gaf ze, zooals hij ze had gehoord, met dit resultaat, dat zij hun eigen geur en frischheid behielden.

Aan zijn verdienstelijk werkje ontleen ik:

De snijder in den hemel.

Toen de eerste snijder in den hemel werd opgenomen, ontstond daar groote vreugde, omdat het iets onverwachts en zeldzaams was, en de lieve God gaf daarom last ter eere van den snijder een plechtige processie te houden. Maar omdat de snijders nu eenmaal een merkwaardig volkje zijn en erg hoogmoedig, vond ons snijdertje in den hemel het beneden zijn waardigheid, aan deze processie deel te nemen. Daarom bleef hij thuis en bekeek ondertusschen den hemel. Zoo kwam hij aan Gods troon, klom er op, nam plaats en bemerkte al gauw op zij een venster. Dat zette hij open, keek erdoor naar beneden op aarde en kon precies zien, wat daar allemaal gebeurde. Daar zag hij beneden een kleermaker aan het venster zitten, die net een kluwentje garen stal. Daarover werd de snijder zoo boos, die hij plotseling een poot van den stoel afbrak en dien den snijder naar het hoofd gooide. Toen daarop de lieve God terugkwam en den gebroken stoel zag, vroeg hij den snijder, wie dit gedaan had? Daarop deed de snijder hem het heele verhaal, met grooten ijver. De lieve God echter sprak: „wanneer ik ook zoo met jou te werk gegaan was en je telkens, wanneer jij iets had gestolen, een stoelpoot naar het hoofd geslingerd had, dan zou er hier zeker niet één meer te vinden zijn."

Teen moest het snijdertje weer uit den hemel weg, en sinds is er naar men zegt nooit meer een snijder binnengelaten.

'k Zou wel eens willen weten, of 't waar is.

W. H. DE ROOS.

Kasteel Haeren onder Voerendaal

WANNEER men, komende van Heerlen, het land der Steenkolenmijnen verlaat om zich naar het lieflijke Valkenburg te begeven, trekken omstreets halverwege de gebouwen van het bekende landgoed Haeren de aandacht, terwijl dan al spoedig de reuzen-lindenboomen aan den rijksweg den weg door de hooge oprijlaan naar het kasteel wijzen; voor botanisten hebben deze lindenboomen de zeldzaamheid, dat op beide de mistletoe (*viscum album*) woekert; op den Zuid-Limburgschen bodem komt deze woekerplant slechts uiterst zelden op lindenboomen voor. Een der boomen draagt wel een dozijn struiken.

De grond, waarop Haeren zich verheft, is van oudsher de zetel eener voornamelijk nederzetting geweest. Het was namelijk door toedoen van wijlen archivaris Habets, dat in 1892 de grondslagen eener uitgebreide Romeinsche villa werden ontgraven en merkwaardige voorwerpen werden gevonden. En in 1917, toen een deel der landerijen voor industriële doeleinden werd bestemd, vond men bij het maken van fundeeringen een schat van Romeinsche oudheden, welke thans te Maastricht bewaard blijven en waarbij een vrouwenhoofd van bijzondere waarde is.

Het is bekend, dat de voornamelijk Franken hunne woningen bouwden in de nabijheid van de overblijfselen der Romeinsche villa's en zelfs het bouw materiaal daarvan gebruikten. Zeker is het dat het kasteel van ouds onder de riddersmatige hofsteden behoorde d.i. zulke waarvan de eigenaars, als zij edellieden waren, het recht hadden om beschreven te worden ter stendenvergadering van het land van Valkenburg. Zulke kasteelen behooren tot de oudste in den lande, daar de meeste adellijke huizen, waaraan dit recht verbonden was, zetels van heerlijkheden met rechtsgebied waren. Het was met zijne aanhoorigheden een leen, afhankelijk van de Keurkeulsche mankamer (of leenhof) te Heerlen, wat ook al op oude herkomst wijst, daar deze leenen tot 1244 opklommen. Eigenaar dezer mankamer was de Aartsbisschop-Keurvorst van



GANDRIA. ALBOGASIO.

Keulen en de leenen werden verheven met twee fluweelen beursen met goud en met zilver.

Haeren behoorde van ouds aan het geslacht Hoen tsu den Broeck, later Hoensbroeck genoemd, een der voornaamste van deze gewesten, en Haeren was hun voornaamste bezitting. Herman Hoen tsu den Broeck verhuurde dit leen reeds in 1518 en zijn geslacht bezat het tot 1671, toen Daniel van Hoensbroeck eigenaar was. Door huwelijk kwam het aan J. C. de Haudion de Gybereby, die in 1682 nog wegens deze hofstede ter Staten van Valkenburg werd beschreven. Bij openbaren verkoop kwam Haeren in 1701 voor 17300 speciepattacons (1 pattacon is ongeveer / 2.25) in eigendom aan Goerge van Tunderfelt, generaal in keizerlijken dienst, en na de inbezitneming door Oostenrijk eersten Oostenrijkschen gouverneur van het hertogdom Limburg en de drie Oostenrijksche landen van Overmaes; deze Tunderfelt was ook heer van Oud-Valkenburg. In 1722 reeds verkocht, kwam het in het bezit van Johan Adam von Clermont, toen heer van Gulpen, Nieuwborg en Margraten. Behalve de zeer belangrijke archieven berust ook het portret van dezen von Clermont bij de tegenwoordige eigenaars. In 1770 werd Jhr. Mr. W. H. van Panhuys, rentmeester der domeinen en geestelijke goederen der Staatse landen van Overmaes en Commissaris-Instructeur namens de Staten-Generaal te Maastricht, eigenaar. De laatste van dit geslacht, die het kasteel bezat, verkocht het in 1883 aan wijlen Mr. Eug. van Oppen te Maastricht, welke familie thans nog eigenaresse is.

Het adellijke huis zelve is, zooals het zich tegenwoordig voordoet, vernieuwd, althans de voorgevel, na een brand, die in 1742 een groot deel van de gebouwen in de asch legde, ten tijde ook dat nieuwe tuinen en plantsoenen werden aangelegd, die thans nog in min of meer vervallen toestand te zien zijn en bij de talrijke waterpartijen en schitterende houtgewassen op een voormalig rijke bezitting wijzen. Het gebouw heeft een wijden omvang en sluit in een sierlijken grachtengordel het kasteel met pachterswoning, schuren, stallen, enz. Men ziet hierboven alleen het voorfront van dit deftige huis afgebeeld met zijne twee rustige hoektorens, fraaien gevel, gekroond met puntdak, waarin het wapen der familie van Panhuys van Haeren is aangebracht, en zijne ouderwetsche brug, zooals dit geheel een sieraad is der omgeving en een geschiedkundig monument.

Naar aanleiding van een bezoek van de Rijksmonumentencommissie besloten de tegenwoordige eigenaars om het kasteel, thans bewoond door een tweetal gezinnen, na verloop van tijd, misschien reeds spoedig, geheel te doen restaureren. Men zal met genoegen vernemen dat de hrn. Sprenger en Boosten, architecten te Maastricht, reeds voorbereidende maatregelen voor het werk troffen.

Na de verbouwing en de restauratie zal het huis, met zijn prachtig park waarin het familiegraf der familie van Panhuys ligt, en zijn fraaie omgeving, ongetwijfeld weder een aantrekkelijk verblijf worden.

H. W.

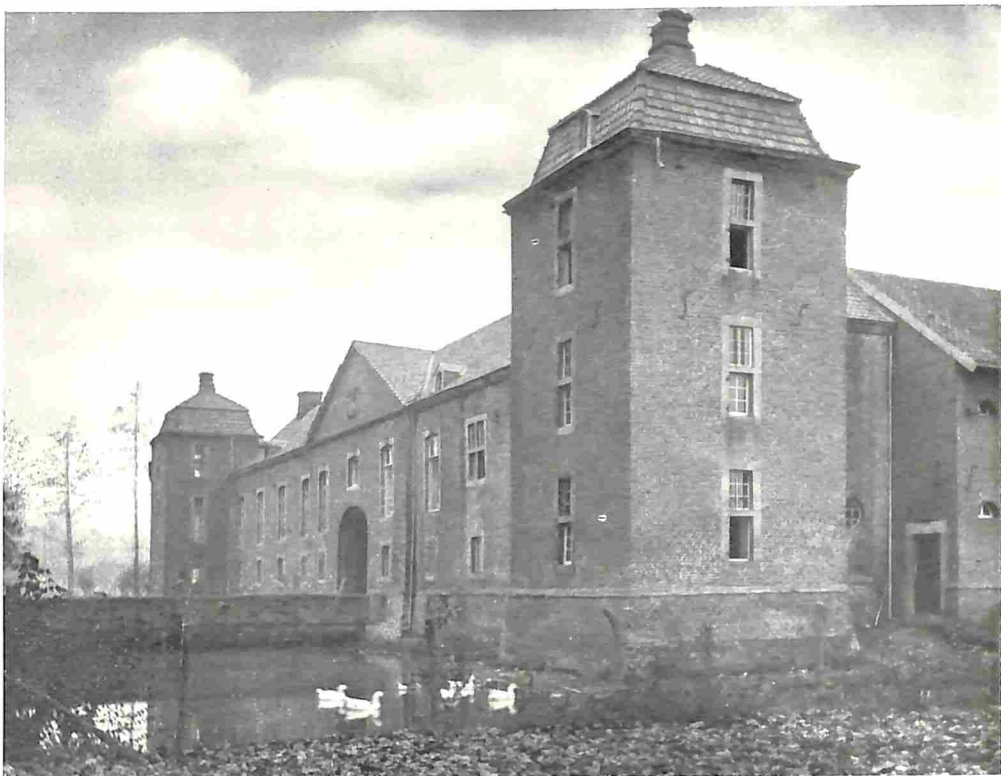
De Bloembladen van Lao-Tze.

23) DOOR J. ALLAN DUNN.

„HET optreden van mijn oom,” zoo vervolgde hij, „was enkele maanden voor zijn dood volgens verklaring van geloofwaardige getuigen zeer zondervan. Zijn geest was verward. De belachelijke prijs, dien hij voor dit stukje goud wilde betalen, is een bewijs temeer voor zijn afwijkingen. 't Wordt een kostbare en langdurige geschiedenis voor u om den strijd met ons aan te binden. U doet beter de tien duizend aan te nemen, Mr. Keeler.”

Hij hield hem de bankbiljetten voor.

In Keelers binnenste voerden de Schot en Ier een hevige strijd, tot tijdelijk de eerste overwon. Hij kon er zich gemakke-



HET KASTEEL HAEREN ONDER 'OERENDAAL.

lijk een voorstelling van maken, dat verschillende daden en gesprekken van wijlen Stuart Mc Vea beschouwd werden als die van een geestelijk kranke en gelijk vele leeken overdreef hij 't gemak met hetwelk 'n testament als ongeldig verklaard kan worden.

Zonder zelf veel geld te bezitten, zou hij ongetwijfeld een harden dobber hebben tegen vermogende tegenstanders. Tijden zouden er mee verlopen, uitstel na uitstel. Hij zag zich al voor onbepaalden duur in New York vastzitten, terwijl de zaak van 't eene appèl in 't andere overging en de kosten daarvan 't bedrag verslonden. Toen behaalde de Ier weer een halve overwinning op den meer voorzichtigen Schot, zette hem voor 't oogenblik terzijde en hield geen rekening met hem. Keeler had van 't oogenblik dat hij de kamer binnentrad, Angus Mc Vea langzamerhand hoe langer hoe onsympathieker gevonden. Instinctmatig wantrouwde hij hem en was verontwaardigd over de kleineerende wijze, waarop over de echtheid van den talisman werd gesproken. Tien duizend dollars aannemen inplaats van vijftig duizend? Hij kon even goed het gouden blaadje in den Hudson werpen! In zijn vlammen toorn was hij een echte Ier.

„Ik wil u liever eerst in den Hades zien,” zeide hij, „en u halfweg begeleiden, dan weet ik zeker, dat gij er aankomt. Ik kwam in goed vertrouwen hier en geen vreemde snoeshaan, die over 't geld van den overledene den baas wil spelen, zal mij de wet stellen. Houd u niet aan 't testament, indien gij dat verkiest, maar ik zal dan op mijn eigen houtje mijn recht zoeken, onbeschaamde klaplooper.”

Met bleek gezicht en zenuwachtig trillende neusvleugels liep de ander naar den muur toe.

„Wacht eens een oogenblik, Mr. Keeler,” zeide hij. Ik moet iemand anders raadplegen. Slechts één seconde.” Hij smeekte met bijna kluchtigen ernst en drukte met den vinger op een ivoren knopje aan den muur. Een schel ging over. Keeler, die naar den talisman greep, trok zijn hand terug. Een deur van 't andere vertrek werd geopend en een vrouw trad binnen. Zij was gekleed in een ruimvallend gewaad van zwarte zijde, dat het satijnblanke van armen en nek en van een gelaat waarvan slechts de lippen rood waren, zeer deed uitkomen. Het was gekroond met een zware bos vuurrood haar en dit deed Keeler een stap terug deinsen.

Het was Claire Arden!

Keeler staarde haar met verbazing aan en zij beantwoordde zijn blik met wat hij 't best vertolkte door voldoening, zelfs door triomf. Een schemerig gevoel van herkennen, dat hij ervaren had, toen hij voor de eerste maal haar ontmoette in Bob Sinclair's bungalow te Shanghai, kwam over hem en nu kon hij zich dit verklaren. Hij keek van haar langzaam naar Angus Mc Vea. Zoo was het. Een sluw trekje om mond en kin, was wel in mindere mate maar toch onmiskenbaar aanwezig op haar gezicht. Zij waren bloedverwanten! Maar

waar voor den duivel, had hij Angus Mc Vea vroeger gezien? Dat wilde hem niet te binnen schieten. Zijn geest zocht naar een oplossing. Er was op de een of andere manier bedrog in 't spel. Niet als Angus Mc Vea had hij den man ontmoet. 't Was een weloverdacht plan. Het meisje was een verraderster. Zij zou wel den geheelen tijd in verbinding zijn geweest met Hsu Fuan, met Redding, met Wing-Sang. Hij was met opzet door allerlei lastgevingen misleid om haar den tijd te geven, vóór hem New York te bereiken. En nu in Mc Vea's eigen huis.....!

Hij stuitte zijn woedenden gedachtengang van kwaad vermoeden om handelend op te gaan treden. Met zijn eene hand greep hij in zijn zijzak naar zijn revolver, terwijl hij met den anderen den talisman op de tafel reikte.

Deze was weg! In de enkele seconden, dat zijn aandacht afgeleid was door de onverwachte verschijning van het meisje, was hij verdwenen. De pseudo Angus McVea had zich niet bewogen. Hij was op vier voet afstand, het meisje stond nog verder af. De tafel was voor hem, maar het paarlmoerenfiguur, waar een oogenblik tevoren het blaadje op lag, was leeg.... Zijn pistool brandde los op den man. Het meisje deinsde terug, er was een zacht getik en daarna was de kamer in duisternis gehuld.

Keeler trachtte de tafel schuins naar zich toe te trekken, maar die stond zoo stevig alsof hij aan den vloer vastgespijkerd was. Hij hoorde eengeruisch van kleeven, 't plotseling dichtslaan van een deur, toen hij den trekker overhaalde. De vlam verlichtte de kamer bij 't losbranden van den revolver en behendig om de bewegingloze tafel loopend, sprong hij naar voren, om verzekerd te zijn, dat hij alleen was. Hij vond de knop van een der deuren en draaide hem tevergeefs om. Toen probeerde hij den volgende. Beide waren van buiten afgesloten. Het meisje moest het licht uitgedraaid hebben. Hij stak een lucifer aan en vond 't knopje achter de plaats waar zij gestaan had. Maar geen licht ging op, het contact was verbroken.

De lucifer brandde tot zijn vingertoppen af. Een oogenblik wist hij niet wat te doen. Hij was beslist in den val gelokt en met den talisman waren ook de tienduizend dollar, 't lokaas, verdwenen. Hij had niet eens de voldoening van een gevangen dier dat zijn buit kan beveiligen. 't Was zijn stellige overtuiging, dat 't blaadje verdwenen was door een of ander mechanisme in den gebeeldhouwden tafel, welke zoo vast aan den vloer stond.

Hij sprong naar 't raam toe, haalde de jalousie op, en zag nu een balkonnetje naast de bovenste trede van het bordes. Hij loste een schot en stapte naar buiten.

Het schot werd niet opgemerkt. In dezen tijd van springende banden klonk dit geluid niets buitengewoon. 't Was omstreeks middernacht en op straat was geen levend wezen te bespeuren. Boven de voordeur was het licht uit. De jalousieën waren alle neergelaten. Hij was vast verzekerd dat 't huis leeg was. Met zulk een kostbaren buit zouden de bondgenooten wel geen oogenblik verloren hebben laten gaan om het hazepad te kiezen over 't terras of, misschien wel achter uit den tuin, toen hij bezig was lucifers af te steken en aan de gesloten deuren rukte. Hij snelde de treden af en holde 't terras op. De benedendeur werd beveiligd door een ijzeren hek. Het stond op een kier en was niet dicht, maar daarachter was de toegang afgesloten. Hij stond schaakmat. Toen hij terugkeerde langs een zijlaan, hoorde

hij 't geluid van een motor. Zijn taxi was er weer, reed 't hek binnen en hield stil.

„Klaar, meneer?” vroeg de chauffeur.

„Nog niet geheel. Zeg, heb je een elektrische lantaarn bij je? Er is binnen een gaslek en we kunnen nu geen loodgieter halen. Ik wenschte het te onderzoeken. Dank je, misschien heb je ook nog een nijptang en een schoevendraaier bij de hand?” De man opende zijn gereedschapskist. Zoolang zijn motor ging was er niet goed met hem te spreken.

„Heeft u hulp nodig?” vroeg hij.

„Dat denk ik niet. Maar ik had graag, dat je gauw even ergens een half dozijn goede sigaren voor mij haalde. Werkelijke goede, geen stinkstokken.” Door den chauffeur een biljet van twintig dollar in de hand te stoppen, overwon hij diens aarzeling, wachtte tot hij weggereden was eer hij 't balkon betrad en door 't raam binnenstapte. De lantaarn werd op tafel neergezet en 't licht daarvan scheen op de deur in de hall; toen toog hij fluks aan den arbeid. Op de hoogte van 't hart van den man, die zich de erfgenaam van Mc Vea had genoemd, zag hij in 't paneel de plaats, waar zijn kogel doorgedaan was. Het slot week bij zijn pogingen terug en hij keek in de hall, terwijl hij gespannen luisterde. 't Was stil in huis. Voor hij zijn onderzoekstocht begon, ging hij naar de kamer terug en bekeek de tafel nauwkeuriger. Achter de van elkaar

gaande draken was de poot vlak tegen den vloer en hij zag een spoor van gesplinterd hout van de poot, hetgeen hem in de meening versterkte, dat een geheimzinnige schok den talisman had doen verdwijnen. Hij liep tot waar Angus Mc Vea had gestaan en knielde.

De vloer was van parket met een rand van donkerder hout in meetkundige figuren. Een der kubussen bewoog bij 't aanraken. Hij drukte er met den voet op, terwijl de lantaarn de tafel bestraalde. Als het stuk hout zakte, ging 't stuk paarlmoer zachtjes naar beneden, liet hij 't hout los, dan

kwam 't op zijn plaats terug en raakte zijn vingers, naar 't scheen door een springveer in beweging gebracht.

Hij liep terug naar de hall en begaf zich naar de achtertrap. Vlak daarbij ontdekte hij de muurkast, waarin het elektrische schakelbord zich bevond en zag hij de contactknoppen voor de benedenverdiepingen; hij snuffelde net zoo lang tot hij de ware contacten gevonden had. Een kort uitstapje naar de tweede verdieping liet hem daar slechts ongemeubileerde vertrekken zien. De kamer waaruit Clair Arden te voorschijn was gekomen, om zijn aandacht af te leiden, toen hem de poets gebakken werd, was ook leeg evenals de benedenkamers en kantoren.

Uit een der keukenkranen drupte water. Nog niet lang geleden waren er mensen geweest. Noch 't water, noch 't electrisch licht was afgezet. Of Stuart McVea was werkelijk dood, waaraan hij twijfelde, of om de een of andere reden was hij verhuisd. Maar de hall en de voorkamer waren handig ingericht voor zijn verderf. Er had met de telegrammen bedrog plaats gegrepen. Iemand, in nauwe betrekking staande tot den geleerde, was in het complot.

In de kamer onder die, waarin de tafel stond, liep een metalen pijp door het plafond en kwam ongeveer een voet boven den vloer uit boven een kussen van oud vloerkleed. Hierop was de talisman gevallen. Iemand, misschien 't dienstmeisje wel, dat ook tot de samenzweerders behoorde, was daar geweest om hem op te vangen. 't Klopte tot in de kleinste bijzonderheden. De list was gelukt. (Wordt vervolgd)



Foto Aug. Rutb.

WINTERGEZICHT OP DEN FELDBERG (SCHWARZWALD).